

Plan van aanpak

Historisch Centrum Overijssel, Zwolle, 19 juni 2013

Gemeenschappelijke E-depotvoorziening Overijssel

Inhoudsopgave

I	Inleiding	2
II	Doel en resultaten	3
III	Wat verstaan we onder een gemeenschappelijk e-depot in Overijssel	4
IV	Projectopzet	6
	IV.1 Bouw e-depot bij HCO	
	IV.2 Pilots	
	IV.3 Werkwijze	
V	Projectorganisatie	9
	V.1 Regiegroep	
	V.2 Projectgroep	
	V.3 Bestuurlijk draagvlak	
VI	Kosten	11
	VI.1 Begroting	
VII	Communicatie	11
VII	Tijdschema	12

I Inleiding

Overheden digitaliseren in rap tempo hun werkprocessen en dat betekent dat ook de archivering vanuit digitaal perspectief moet worden aangepakt. Een groeiend aantal gemeenten in Overijssel heeft de ambitie om binnen enkele jaren geheel of grotendeels digitaal te werken. De gemeenten die al digitaal werken en archiveren (waaronder Deventer, Tubbergen en Hengelo) zien de noodzaak van een e-depot voor de blijvende bewaring van digitale archiefbescheiden op zich af komen. Dat is aanleiding voor de provincie om aan het Historisch Centrum Overijssel (HCO) te vragen een gemeenschappelijke e-depotvoorziening te creëren voor de gemeenten in Overijssel, de waterschappen en de provincie Overijssel zelf. Langdurige bewaring van digitale documenten en bestanden vraagt een forse investering in hardware, software en organisatie. Een gemeenschappelijke aanpak zal kennis en ervaring bundelen en alle deelnemers veel geld en tijd besparen.

Het HCO wil het E-depot ontwikkelen en inrichten in directe samenwerking met gemeenten, de provincie en waterschappen zodat de voorziening aansluit bij hun mogelijkheden en behoeften. Ook zal het HCO samenwerken met landelijke partners zoals het Nationaal Archief en andere regionaal historische centra.

In 2012 is een eerste brainstormende bijeenkomst gehouden op uitnodiging van het HCO. Een groep vertegenwoordigers van provincie, waterschap en gemeenten sprak over nut en noodzaak van een E-depot in Overijssel en de behoefte aan een Overijsselse Coalitie Digitale Duurzaamheid (OCDD) om dit proces te stimuleren en er ambtelijke en bestuurlijk draagvlak voor te organiseren.

Met de opdracht en een stimuleringsbudget van de provincie is dit proces in een stroomversnelling gekomen. In het najaar van 2012 heeft het HCO een extern adviseur aangetrokken ter ondersteuning van het proces om tot een gedragen plan van aanpak te komen. De adviseur heeft aan de hand van een serie interviews binnen en buiten de provincie, in kaart gebracht wat de huidige stand van zaken is in Nederland en wat de mogelijkheden en behoeften zijn van gemeenten en waterschappen in de provincie. Haar ervaringen zijn

gedeeld op een bijeenkomst in maart 2013 met een iets uitgebreidere groep vertegenwoordigers van gemeenten en waterschappen dan in 2012. Het werd duidelijk dat er een grote behoefte is aan een gemeenschappelijke e-depotvoorziening en de vraag aan het HCO was daar snel en concreet het initiatief voor te nemen. Ook was men bereid in pilots of anderszins mee te werken mits het eigen bestuur daarmee in zou stemmen. Aan het HCO werd gevraagd die bestuurlijke medewerking te bevorderen.

De eerste fase van het project is afgesloten met een dit plan van aanpak dat is vastgesteld in het overleg tussen de provincie Overijssel als opdrachtgever en het HCO als opdrachtnemer.

II Doel en resultaten van het project

Op een aantal plaatsen in (en buiten) Nederland wordt al vele jaren gewerkt aan langdurige bewaring van digitale documenten en bestanden. De pioniersfase laat men langzamerhand achter zich maar het blijft moeilijk om het hele proces van opslaan, beheer en terugvinden te laten 'stromen'.

In Overijssel zal een eigenstandig traject gelopen moeten worden: hoe moet een gemeenschappelijke voorziening in Overijssel eruit zien? Welke eisen stellen we er aan? Hoe en tegen welke voorwaarden kunnen overheden hierop aansluiten?

Daarbij zal uiteraard volop worden geprofiteerd en geleerd van de kennis en ervaringen, de producten en systemen die al in ontwikkeling zijn.

Doel van het project is om als overheden binnen de provincie samen concrete stappen te zetten naar een werkende gemeenschappelijke e-depotvoorziening, waar alle overheden in principe gebruik van kunnen en willen maken.

Om activiteiten onderweg effectief te plannen en beslissingen zo gericht mogelijk te kunnen nemen, is hier een aantal concrete en haalbare resultaten voor het project geformuleerd.

In 2013 en 2014 wordt met enkele partners een aantal pilots ingericht om ervaringen op te doen met het digitaal beheer van overheidsinformatie in de omgeving van de gemeenschappelijke e-depotvoorziening.

Resultaat is dat op 1 januari 2015 het HCO een proefopstelling van een e-depotvoorziening (hardware, software, organisatie) heeft gerealiseerd waar een aantal gemeenten en waterschappen materiaal in onder hebben gebracht, waarbij zij ook in staat zijn het weer terug te vinden en er informatie uit te halen.

Bij HCO en pilotdeelnemers bestaat dan inzicht in:

- a. wat nodig is (in termen van organisatie, geld, techniek) om de gemeenschappelijke e-depotvoorziening door te ontwikkelen en te beheren,
- b. wat nodig is voor gemeenten, provincie en waterschappen om van deze voorziening gebruik te maken.

Er is overeenstemming binnen de provincie over de vorm van het gemeenschappelijk e-depot en over de metadata.

In het verband van de Overijsselse coalitie digitale duurzaamheid (OCDD) zijn de ervaringen regulier gedeeld en besproken en is duidelijk wat de volgende stappen moeten zijn om tot een functionerende gemeenschappelijke E-depotvoorziening te komen in Overijssel.

Het is de taak van een in te richten stuurgroep om de activiteiten en beslissingen regulier aan dit doel te toetsen en voorstellen te doen om zo nodig het doel bij te stellen. Zie paragraaf V voor de inrichting van de projectorganisatie.

III Wat verstaan we onder gemeenschappelijk e-depot in Overijssel (*van e-depot naar e-archief*)

Er heerst reeds consensus over de volgende definitie van een e-depot:

Een E-depot is het geheel van organisatie, beleid, processen en procedures, financieel beheer, personeel, databeheer, databeveiliging en aanwezige hard- en software, dat het duurzaam beheren van te bewaren digitale archiefbescheiden mogelijk maakt.

Een praktische uiteenrafeling in subthema's is die van de landelijke werkgroep Werkgroep Voorbereiding Implementatie (WVI) van de samenwerkende Regionaal Historische Centra:

1. Techniek: de hardware en software voor zowel het fysieke bewaren als het beheren van de te bewaren digitale bestanden
2. Organisatie: afspraken over financiën, competenties en bevoegdheden
3. Werkprocessen: voor opname, beheer en beschikbaarstelling
4. Metadata: deze zijn nodig om digitaal materiaal te kunnen beheren en beschikbaar stellen. Het gaat dan om inhoudelijke, technische en logistieke gegevens.

Wat moet worden verstaan onder 'gemeenschappelijk'?

Het idee achter een gemeenschappelijk e-depot is tweeledig. Door bundeling van kennis en ervaring kan de kwaliteit van de dienst op peil worden gehouden en constant voor alle klanten. Bovendien is er sprake van veel lagere kosten door het schaalvoordeel van één e-depot voor langdurige bewaring in plaats van 10 of zelfs 25 afzonderlijke e-depots voor iedere gemeente of waterschap apart.

De manier waarop die gemeenschappelijkheid vorm krijgt en welke gevolgen aan welke keuze verbonden zijn, zijn enkele van de punten die in het project moeten worden uitgezocht en bestuurlijk worden verankerd. Er wordt niet op voorhand voor een bepaalde vorm gekozen.

Bij de opzet van een e-depot in Overijssel zullen de volgende uitgangspunten worden gehanteerd:

- Eenvoudig, doelmatig en efficiënt;
- Er wordt aangesloten bij landelijke ontwikkelingen en standaarden;
- Het zal voldoen aan landelijk geformuleerde normen (ED3 normen);

- Systeemonafhankelijk, d.w.z. het wordt zo geconstrueerd dat de gangbare documentmanagementsystemen, databases en andere digitale systemen die overheden gebruiken, hierop kunnen aansluiten;
- Geschikt voor de provincie, alle gemeenten en waterschappen, groot en klein. RUD's en ZBO's worden in tweede instantie meegenomen;
- Geschikt voor documenten, databases, beeldmateriaal;
- Eerst werken met de meest voorkomende systemen, dan pas aandacht voor maatwerk (voor minder reguliere systemen en specifieke bestandstypen);
- Opgezet volgens een groei- of blokkendoosmodel dat naargelang de behoefte en mogelijkheden verder kan worden uitgebreid;
- Toegankelijkheid en beschikbaarstelling zijn wezenlijk. Dat zal vanaf het begin worden meegenomen;
- De ervaringen in Overijssel worden actief gedeeld met anderen (via website, seminars).

Overijssel heeft de ambitie niet slechts een e-depot te creëren maar tot een e-archiefvoorziening te komen waar naast bewaren en beheer, ook nadrukkelijk is voorzien in toegankelijkheid en beschikbaarheid van het te bewaren materiaal.

IV Projectopzet

Het project bestaat grofweg uit twee onderdelen; de bouw van een e-depot bij het HCO en een aantal pilots bij de 'afnemers' (provincie, gemeenten en waterschappen) om ervaringen op te doen met het digitaal beheer en toegankelijkheid van hun overheidsinformatie in een gemeenschappelijke e-depotvoorziening. Beide trajecten verlopen parallel aan elkaar en houden permanent contact, een iteratief proces. De eerste stap is de start van het e-depot zelf zodat de pilots zich daar op kunnen richten.

IV.1 Bouw e-depot bij HCO

Om een start te maken met de bouw zal het HCO een 'tenant' (huurder) worden bij het Nationaal Archief (NA). Het NA heeft een contract met het Britse bedrijf Tessella waarmee gebruik kan worden gemaakt van hun pakket

Safety Deposit Box (SDB). SDB is mede ontwikkeld door The National Archives in Londen. Het is een multitenant systeem, dat wil zeggen dat hierbinnen meer partijen mee kunnen doen die elk hun eigen domein inrichten en beheren (subcontracting). HCO kan dit domein kosteloos inrichten in de proeffase. Als de resultaten in de pilots daartoe aanleiding geven, zullen mogelijk ook andere pakketten worden bekeken.

Er zal binnen het project worden bekeken wat voor Overijssel de meest optimale plek en inrichting is van een gemeenschappelijke e-depotvoorziening. Ook is het goed hier op te merken dat het niet zo is dat de overheidsinformatie in dit systeem per definitie overgebracht moet worden naar een datacenter in "Den Haag". De juiste keuze voor de opslag van data is onderdeel van het project.

Het Utrechts Archief (UA) is ook reeds een tenant gestart met het NA en het Noord-Hollands Archief (NHA) staat net als Overijssel op het punt om dit te doen. Het HCO zal regelmatig overleggen met deze beide instellingen en er zal kennis worden uitgewisseld.

Er wordt gebruik gemaakt van het werk dat door verschillende werkgroepen van de RHC's en het NA is gedaan op de subthema's architectuur, metadata, werkprocessen en personeel & organisatie, evenals van ervaringen van pioniers zoals Rotterdam, Amsterdam en JustID.

Ook zal contact worden opgenomen met de VNG om de kennis en ervaring die daar is goed te gebruiken en om mogelijk samen op te trekken binnen het programma Archief 2020 dat dit voorjaar is gestart. Bij het NA zelf zal veel kennis kunnen worden gehaald om die praktijkproeven nader mee in te vullen.

In het najaar van 2013 wordt een gestructureerde sessie gepland met partners in Overijssel om het beeld van een Overijssels e-depot te verhelderen en draagvlak voor de aanpak te bevorderen.

Op basis zal in het najaar van 2013 een programma van eisen worden opgesteld voor een gemeenschappelijke e-depotvoorziening in Overijssel. Daarnaast zal er gezamenlijk gewerkt gaan worden aan een set metadata.

IV.2 Pilots

Doel van de pilots is om ervaring op te doen met het overbrengen, beheren en toegankelijk houden van overheidsinformatie van diverse andere overheden, in een gemeenschappelijke e-depotvoorziening.

Dat betekent dat, tijdens de bouw van het e-depot, gezorgd moet worden voor voor een goede aansluiting daarop door de deelnemers.

De start die het HCO nu voor zich ziet is die van een '0-meting' die inzicht moet bieden hoe, bij een representatief aantal overheden, de digitale administratie eruit ziet en welk materiaal met welke eigenschappen overgedragen zou kunnen worden.

Daarna zal een aantal pilots starten. De opzet en inrichting van de pilots zal uiteraard samen met de betreffende pilotdeelnemers worden bepaald.

De deelnemers aan de pilot zullen een goede afspiegeling moeten bieden van de overheden in Overijssel. Zowel een kleine als een grote gemeente, een waterschap en de provincie alsmede een goede spreiding over de provincie zijn enkele selectiecriteria.

Het voorstel is met de volgende overheden pilots in te richten:

- Gemeenten Deventer en Dalfsen
- Waterschap Groot Salland

IV.3 Werkwijze

Het voorstel is om te werken volgens een projectmanagementaanpak waarbij

- a. per onderdeel of werkgroep een concreet einddoel wordt geoperationaliseerd waarna teruggekeken wordt in de tijd en tussendoelen worden geformuleerd.

- b. elke fase wordt afgesloten met een resultaatsrapportage en de volgende fase pas wordt gestart als de vorige met succes is afgerond.

Op deze manier wordt grip op het project gehouden en kan tijdig worden bijgestuurd.

V Projectorganisatie en OCDD

De ontwikkeling van een gemeenschappelijke e-depotvoorziening vraagt om een ontwikkelproces waarbij wordt samengewerkt met de toekomstige klanten te weten gemeenten en waterschappen. Zij zullen de diensten niet afnemen als die niet aan hun behoeften voldoen.

Het onderwerp lijkt vooral bedrijfsmatig, er heerst zeker bestuurlijk nog steeds geen gevoel van urgentie. Zelfs kleine rampen als blijkt dat bepaalde informatie niet meer te vinden is, brengt hen niet tot inkeer. Triggers om structureel en substantieel aandacht te gaan schenken aan goed digitaal informatiebeheer op de lange termijn zijn: reorganisaties, verhuizingen, fusies, samenwerking tussen instellingen en de persoonlijke drijfveer van medewerkers of een enkele bestuurder.

Om die reden is gekozen voor een pragmatische aanpak waarbij van onderop wordt gestart met opzet en uitvoering van projectonderdelen en een paar pilots, met instemming van het betrokken bestuur. Via concrete stappen en resultaten en gerichte communicatie daarover, zal medewerking en betrokkenheid worden verbreed en (bestuurlijk) draagvlak voor een gemeenschappelijke e-depotvoorziening worden verkregen. Het werken aan de totstandkoming van de (ambtelijke en) bestuurlijke Overijsselse Coalitie Digitale Duurzaamheid (OCDD) is een belangrijk onderwerp naast de totstandkoming van een gemeenschappelijke e-depotvoorziening.

V.1 Regiegroep

Samenstelling: directeur HCO, provinciearchivaris, CIO's van deelnemende pilot partners.

De projectleider is secretaris van de stuurgroep, hij bereidt de besluitvorming en informatievoorziening voor stuurgroep voor.

Taak: vaststellen van de projectopzet, besluitvorming na elke fase, bestuurlijke afstemming organiseren en bewaken, doel/resultaat in de gaten houden en zo nodig bijstellen

V.2 Projectgroep

Samenstelling: projectleider, projectleiders pilots, communicatieadviseur.

Taak: projectplanning, uitvoering plannen, kostenbeheersing, communicatie, grip op realiteit houden.

Mogelijk zal er specifieke deskundigheid moeten worden aangezocht voor ondersteuning van het project op punten waar geen deskundigheid intern voor beschikbaar is.

V.3 Bestuurlijk draagvlak

De zorg voor bestuurlijk draagvlak binnen de provincie is belegd bij de stuurgroep. In de praktijk hebben alle deelnemers in het project hier een rol in, m.n. binnen hun eigen organisaties. Daarnaast zal directeur HCO zich hier speciaal verantwoordelijk voor weten. Hij zorgt voor een langere termijn aanpak en hij neemt het onderwerp mee in zijn bestuurlijke ontmoetingen in de provincie, zowel bilateraal als in bijeenkomsten.

Onderdeel daarvan is in ieder geval de instelling van een OCDD in de vorm van een bijeenkomst van CIO's van overheden in Overijssel. Hier worden cruciale vraagstukken of stappen in het project in breder verband besproken. Functie is zowel input voor het project als bijdrage aan bestuurlijk draagvlak.

VI Kosten

Het stimuleringsbudget van € 500.000,- van de provincie is stimuleringsgeld, dit geld wordt ingezet voor ontwikkeling, niet voor de financiering van staande structuren of implementatie bij de diverse deelnemers.

Iedere deelnemer in een pilot betaalt zelf ook mee. Dat kan met geld of door mensen vrij te maken voor het project. Wat de deelnemer betaalt wordt gematcht vanuit het stimuleringsbudget of een andere bron.

Er zal actief gezocht worden naar andere financieringsbronnen zoals het Innovatieprogramma Archief 2020 en EU gelden.

Onderdeel van het project zelf is de kosten in beeld te brengen van opzet en onderhoud van het e-depot en financieringswijze door afnemers. Mogelijk worden ontwikkelkosten door HCO later verrekend met de afnamekosten door de klanten. Ook op dit punt zal geput worden uit rapporten waarin al berekeningen zijn gemaakt en ervaringen uit de praktijk.

VII Communicatie

Intern

Interne projectcommunicatie in de vorm van rapportering ligt besloten in de projectorganisatie. Dit zal zo efficiënt mogelijk worden georganiseerd en geen doel op zich mogen worden.

HCO zal een aparte website inrichten voor dit project en zal zorgdragen voor de opzet, invulling en actualisering van de website.

Er wordt een ruimte ingericht binnen de deze website of elders binnen het systeem van HCO waar alle projectresultaten, informatie en achtergronddocumentatie kan worden gedeeld. Dit zal deels besloten zijn maar waar mogelijk zal de voortgang van het project door iedereen kunnen worden gevolgd.

Projectleider zal samen met communicatiemedewerkers van HCO een program van eisen en uitgangspunten opstellen.

Extern

Communicatie als instrument zal actief worden ingezet voor het behalen van de projectdoelen en resultaten. Er wordt een communicatieplan opgesteld

door HCO communicatie en communicatiemedewerker provincie en enkele gemeenten/waterschap.

Via de website en via bijvoorbeeld een seminar zal extern worden gecommuniceerd over de voortgang en ervaringen binnen het project. Bij een seminar zullen ook mensen van buiten de provincie actief worden uitgenodigd. Het gaat bij de seminars zowel om informeren, kennis delen als specifieke problemen bespreken.

VIII Tijdschema

<i>Actie</i>	<i>Gereed</i>	<i>Product</i>	<i>Communicatie</i>
Akkoord plan en voorbereiding	Zomer 2013		
Startbijeenkomst OCDD	1-10-2013		
Inrichten pilots	1-3-2014	Testomgeving klaar	Projectwebsite inrichten
Uitvoeren pilots	1-7-2017	Ingest e-depot afgerond	Nieuwsbrief Bijeenkomst OCDD in voorjaar
Analyseren pilots	1-9-2014	Aanbevelingen voor verbetering	Nieuwsbrief
Uitvoeren aanbevelingen	1-11-2014	Verbeteringen geïmplementeerd	Nieuwsbrief
Inrichten gemeenschappelijk e-depot	1-1-2015	E-depot voorziening in prototype gereed	Seminar over ervaringen e-depot Overijssel Bestuurders informeren (individueel of dmv bijeenkomst)

--	--	--	--